

Izredno zanimivo je bilo predavanje c. kr. učitelja glasbe g. H. Družoviča. Na podlagi svojih pesmaric nam je v jasnem in jednatem govoru raztolmačil svojo metodo pevskega pouka. Gleda petja po notah je razpršil napačno mnenje, češ, da bi bilo učence pripraviti do a vista petja po sekiricah. G. predavatelj je žel za svoje izvajanje vsestransko pohvalo navzočih. Petje je ena izmed onih disciplin, ki se žal še tudi v novodobni šoli goji vse premalo; glede predavateljevih nazorov o narodni pesmi pa se bodo mnenja najbrž križala. Eventualna javna polemika v tej zadevi bi bila po mojem mnenju umestna.

Za obrambni sklad „Zaveze“ se sklene za letos prispevek K 10.

Prihodnje zborovanje se vrši v Poljčanah.

Učiteljsko društvo za marib. okolico je zborovalo dne 3. sušca t. l. v Mariboru. Zborovanja se je udeležilo 49 članov in članic. Pristopili so tov. Olga Jurko in tov. Matej Tušek. Gostoval nam je tov. Slopšek iz Laškega okraja. Živeli! Po običajnem pozdravu navzočih se predsednik Požegar spominja velikih dogodiljav učiteljstva. Priljubljeni g. nadzornik Josip Schmoranzler je imenovan vadniškim učiteljem na marib. učiteljsku. Predsednik in tov. Lavter se mu v imenu društva poklonita in čestitata na imenovanju, a naj izrečeta, da učiteljstvo žaluje, izgubiti prevrlega in neumorno delavnega boritelja našega stanu. V imenu društva vpošlje predsednik bivšemu nepozabnemu nadzorniku prof. dr. J. Bezjaku najtoplejo čestitko k njegovemu imenovanju ravnateljem II. drž. gimn. v Ljubljani.

Preide se k dnevnemu redu. Zapisnik se odobri. Po enoglasnem sklepu se zviša članarina od 3 K na 4 K; veljavno že za leto 1910. P. n. tovariši, ki so vposlali članarino potom social. odseka, naj blagovoljivo dodati osebno blagajničarju ostali znesek. Društvo plačuje za učiteljske 2 iztisa „U. Tovariša“: denar se vpošlje „Zavezi“ v Ljubljano. Delegatom letošnjemu glavnemu zborovanju „Zveze“ v Celju so izvoljeni: tov. Regoršek E., Robnik Ivan, Rado Mejovšek. — Zavarovalnemu društvu proti nezgodam se je plačala članarina 28 K 18 h. Drugi dopisi so se vzeli na znanje.

Društvo je šlo za letom 1909 — 42 tovarišev in 18 tovarišic; skupaj 60 pravih in 4 častne člane. Med letom so pristopili: 1 tovariš in 4 tovarišice; izstopili 1 tovariš — umrl in 2 tovarišici — premeščeni v drug šolski okraj.

Odborovi seji sta bili 2; zborovanj pa 6, oziroma 7. Podavanja: g. prof. Luka Lavter je podaval na podlagi svoje računic o svoji računski metodi; Požegar: V proslavo 40 letnice obstanka l. šol. zakona; Vodenik S.: Ljudska šola in kmetiško vprašanje. Dve podavanji sta izostali zaradi slabega obiska in neugodnega vremena.

Prosi se, o pravem času prisostvovati odborovim sejam, kdaj se vrši novo zborovanje društva in kje, se oznani pravočasno.

Na veselo snidenje! M.

Goriško.

Učiteljsko društvo sežanskega šol. okraja zboruje 17. t. m. ob 10. uri predpoldne pod Repentabrom.

Pri zborovanju referira tov. gđe. Fani Živec.

„Žena v zgodovini in razvoju kulture“. Po zborovanju ima prvo vajo novonastanovljeni orkester.

K temu sestanku se vabi vljudno vse p. n. ude in udinje društva, dobro došli so nam pa tudi tovariši in tovarišice iz sosesčine in prijatelji šolstva.

Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo dne 3. t. m. svoj letni občni zbor v Gorici v „Trgovskem domu“. Udeležba je bila jako lepa. Razen domačega učiteljstva so bili tudi gostje iz tolminskega in sežanskega okraja in tržaške okolice. Predsednik tov. Ign. Križman pozdravi navzoče z običajnim pozdravom. Na to sporoča, da je deželni zbor v zadnjem zasedanju ovrgel prošnjo glede materialnega izboljšanja učiteljstva goriške dežele. Spominja se dalje grdih napadov v klerikalnih listih na velezaslužno družbo sv. C. in M. in se je dalo ogorčenje na nujni predlog tov. Mrmolja s tem, da pristopi goriško učiteljstvo k obrambnemu skladu z 200 K. Ta lepa misel je bila z velikim odobravanjem sprejeta od vsega učiteljstva. Po sprejetem predlogu prečita tajnik tov. Jak. Rojic zapisnik zadnjega zborovanja in poda na to poročilo o društvenem delovanju v letu 1909. Društvo je imelo v prošlem letu 5 zborovanj s 4 predavanji. Privedilo je tudi 2 poučna izleta. Kakor je dalje razvidno iz letnega poročila, se je društvo pri vseh zborovanjih tudi resno pečalo z razmišljanjem različnih aktualnih društvenih in stanovskih zadev in sprejele so se vsakokrat razne resolucije.

Blagajnik tov. P. Plesničar prečita račun, ki pokaže, da ima društvo 133 K 21 v preostanka. Za pregledovalca računov se izbereta tov. R. Vižintin in U. Pavlica, ki sta račune našla v najlepšem redu.

Zdaj poda tov. Čenčič 4 predloge. Trije se sprejmejo, enega se je ovrglo, ker bi bil brezuspešen. Predlogi, ki so bili sprejeti, se glase:

1. Društveni odbor naj se obrne na c. kr. okrajni šolski svet s prošnjo, naj odkaže goriš-

kemu učiteljstvu draginjsko doklado, dokler dežela ne izboljša njegovega stanja.

2. Učitelji, ki se čutijo sposobne, naj sklicujejo shode po vaseh in naj pojasnujejo ljudem o delovanju sedanjih poslancev v deželni hiši in v kake namene uporabljajo deželni denar.

3. Učiteljstvo naj odgovarja na nesramne napade po klerikalnih listih.

Po sprejetju teh predlogov so prišli v dvorano k zborovanju učiteljski v spremstvu gospoda ravnatelja Bežka in gospoda profesorja Subica.

Pri zadnjem zborovanju se je namreč sklenilo naprositi gospoda ravnatelja Bežka, da bi dovolil učiteljskim zadnjega tečaja udeleževati se naših zborovanj, in sicer vsaj predavanj. In res, gospod ravnatelj je bil tako prijazen in je takoj ustregel našemu sklepu ter dovolil učiteljskim posecati naša zborovanja. Hvala mu!

Predsednik tov. Ign. Križman presrečno pozdravi gospoda ravnatelja in g. profesorja Subica, zahvalivši se jima, ker sta posetila naš shod; enako se zahvali učiteljskimom z željo, da bi ta poset ne bil zadnji.

Prvi je predaval tov. Andrej Vodopivec o kometih. Predaval je jako poljudno in zanimivo o tem predmetu, za kar je žel tudi pohvalo od vsega učiteljstva. Drugi predavatelj je bil tov. E. Praprotnik. Predaval je o zgodovinskem pouku v ljudski šoli ter pokazal, kakšen bi moral biti ta pouk v ljudskih šolah. K debati se je oglasil tov. Alojzij Urbančič ter je dodal temu referatu, da mora zgodovina vzgajati tudi značaje. Tudi s tem referatom je bilo učiteljstvo zadovoljno ter pokazalo z burno pohvalo, da se popolnoma strinja z referentom.

K sklepu se predsednik iskreno zahvali mladima predavateljema ter želi, da bi se še večkrat oglasila.

Po predavanju sta gospod ravnatelj Bežek in gospod profesor Subic odšla z učiteljski iz dvorane. Zdaj se je zopet nadaljevalo, kjer se je bilo pretrgalo zborovanje. Prvi se oglasil tov. Balič ter pojasni, kako neprijetno in nečastno je za učiteljstvo kobilice loviti ter predlaga, naj preskrbi v bodoče goriško učiteljsko društvo, da se ne bo več uporabljalo učiteljstva za nadzorstvo pri takem poslu, ker s tem trpi tudi šolski pouk. Za to skrbeti je pač poklicana občina! Dalje sporoči predsednik, da se je upravnistvo „Učitelj. Tovariša“ obrnilo na društvo s prošnjo, naj bi prispevalo z 10 K za „Učit. Tov.“ ki se ga oddaja nekaterim učiteljskimom brezplačno ter s tem nekoliko pokrilo stroške. Predlog tov. Baliča, kakor tudi predsednika tov. Križmana, je bil soglasno sprejet.

Tov. Bajt nasvetuje, naj se zbira vse one številke klerikalnih listov, kjer blatijo napredno učiteljstvo, zbrane številke naj se hrani in potem skupno odpošlje na kompetentna mesta.

Slednjič se je prešlo k volitvam. Volilo se je z vzklikom.

Koj po volitvah se je konstituiral novi odbor tako le: Predsednik tov. Ignacij Križman, podpredsednik tov. Leopold Furlani, Jak. Rojic, blagajnik P. Plesničar, pevovodja A. Verč; odborniki: Amalija Jelšek, Doljak Kristina, Alojzij Urbančič, Fr. Mrmolja, Ant. Možina. Namestniki: Fr. Križman, Josip Urbančič, Urh Pavlica in Rih. Orel.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Srednješolski vestnik.

**** Angleščina na realnih gimnazijah.** Naučno ministrstvo je vposlalo dež. šolskim svetom novi provizorični učni načrt, po katerem se uvede angleščina kot drugi živi jezik na osemrazrednih realnih gimnazijah.

**** Umor na gimnaziji.** Iz Krajove na Rumunskem javljajo, da sta se tam skregala in slednjič spoprijela dva petošolca, imenoma Konstantin Naiculescu in Mihael Konstantinescu. Razgrela sta se tako, da sta se začela pretepati. Ko je pa Naiculescu videl, da nasprotniku ni kos, je potegnil nož in zabodel tovariša, da je na mestu umrl. — Zločinec je šel 15 let star.

Politiški pregled.

*** Zoper sedanjí načín velikih vojaških vaj** namerava prestolonaslednik izdati poseben spis. Posebno bo nastopil proti operativnim pogreškom glede razdalje bojnega polja, pri razdelbi kolon in proti sedanjemu načinu kavalerijskega patroliranja.

*** Nauki vojaškega škofa Belopotočkega.** Vojaški škof dr. Koloman Belopotočki je izdal postni pastirski list za vojake, v katerem razlaga, da mu je nad vse priprava za vojno in da se zato vojaki ne smejo pritoževati zoper slabo ravnanje bodisi pri predstavljenih po časopisih ali potom poslancev v javnosti. Torej: v imenu vere naj predstavljeni mučijo in trpinčijo vojake kakor hočejo, vojaki morajo vse pretrpeti in se nič pritoževati! Prezvišeni

nauki vojaškega škofa dobe kajpada primeren odmev v sreih avstrijskih vojakov.

*** Cesar Franc Jožef in knez Nikola.** Cesar Franc Jožef je prejel od črnogorskega kneza Nikolaja o priliki obiska avstrijske eskadre v Baru zahvalo, na katero je cesar istotako presrečno odgovoril.

*** Finančna stiska na Češkem.** Na seji češkega dež. odbora se je sklenilo pod predsedstvom deželnega nadmaršala princea Lobkowitza odpustiti zaradi slabega deželnega finančnega položaja 280 bolnikov iz deželne blaznice. Ta sklep se tiče onih bolnikov, ki niso preveč slaboumni in nevarni občinstvu. Sklenilo se je tudi, pozvati dež. šolski svet, naj razmotriva o odpravi neobligatnih predmetov na ljudskih šolah, s čemer bi se prihranilo 74.000 K. Končno se je tudi sklenilo, da se v drugem polletju ustavi izplačilo okrajnim šolskim fondom nakazanih 83 milijonov kron za učiteljske plače. Delo nemške obstrukcije naj torej plača — šolstvo!

*** Z volilno pravico** na Pruskem ljudstvo ni zadovoljno, ker je tako prikrojena, da ljudstvo ne nahaja v nji one pravice, ki mu gre. Zato se vrše demonstracije. V Berlinu so bile v nedeljo velike demonstracije, ki se jih je udeležilo 150.000 ljudi.

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

IV.

Preden preidem v podrobno razpravo o notranji ureditvi organizacij, naj pripomnim še par formalnosti, ki pa tudi napravljajo ne-potrebne skrbi komu, ko vstopi v naše vrste — namreč, kako delimo naše organizacije. Pričenjam torej pri najvišjem, t. j. „Zveza avstrijskega slovanskega učiteljstva“, ki združuje v sebi napredne učiteljske organizacije Čehov, Poljakov in Slovencev. Tej organizaciji pripada tudi naša „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki združuje v sebi napredna učiteljska društva na jugu. Ta „Zaveza“ se deli zopet v tri glavne dele, in ti so deželna učiteljska društva za Kranjsko, Štajersko in Primorsko. Ta deželna učiteljska društva se pa dele zopet po političnih-šolskih okrajih v okrajna učiteljska društva. (Na Koroškem še nimamo Slovencev učiteljskih društev.) Kdor hoče torej postati član učiteljske organizacije, mora vstopiti v okrajno učiteljsko društvo, plačati tu svoj letni donesek in delovati v smislu društvenih pravil, ki jih mora pa zahtevati od predsednika v vpogled. Predvsem je njegova moralna dolžnost, imeti naš stanovski in pedagoški list. Siriti mora druge naše liste. Podpirati mora našo gospodarsko organizacijo. Siriti mora kulturo in prosveto. Glavno mu pa mora biti prospeh šole, ker v nji lahko uveljavlja vsa naša načela. Člani okrajnih učiteljskih društev so torej tudi člani vseh nadrejenih društev.

Vsaka organizacija ima svoj smoter, tako imajo tudi naše organizacije svoj namen in smoter. In ker je smoter naše organizacije tako vzvišen, da ne koristi samo posameznim narodom, temveč se trudi hkrati za korist celokupnega človeštva, zato je nje socialni pomen tem večji in je naša organizacija tem vzvišenejša nad drugimi. O načelih, ki dajejo podlago našim stremljenjem, smo že govorili: naprednost, demokratizem in narodnost so torej naša načela, naše delo pa je, ki hočemo z njim ta načela izvesti in uveljaviti. Že iz tega lahko posnamemo, da nam ni organizacija sama namen, temveč nam je le sredstvo v dosego smotrov.

Seveda je pa tudi predpogoj dobra in zdrava organizacija, ki ima jasen program in ima v dosego smotrov trdna in zdrava načela; zatorej nam mora biti tudi skrb na izpopolnjevanju naše organizacije, zakaj tudi ona je podobna stroju, ki izvršuje temveč in temboljše delo, čimbolj je popolna. Princip, ki se tu uveljavlja, je princip delitve dela.

Kakor izvršuje pri stroju vsak člen ali del svoje delo, tako opravlja tudi v organizaciji vsak član svoje, sebi odmerjeno delo. In le, če je funkcija še tako neznatnega dela pri stroju popolna, le tedaj lahko deluje stroj s svojo veliko silo. In vijak, ki se nam vidi, da opravlja pri stroju tako neznatno delo in le tišči en del stroja k drugemu, je vendar neobhodno potreben za funkcioniranje stroja. Ta vijak je enakovreden z mogočnim batom, zakaj tudi njegovo delo je pripomoglo in je neobhodno potrebno za funkcijo stroja. Le ako je vsak še tako neznatno delo opravljajoč člen stroja točno na svojem mestu, lahko izvršuje stroj svoje veliko delo. Vsi deli stroja so z ozirom na potrebo enakovredni, zakaj delo vsakega je neobhodno potrebno za celoten uspeh; še tako neznatno delo se mora ceniti, zakaj en del tu ne more — z ozirom na delokrog — nadomestovati drugega in tudi ne eden brez drugega delovati in delati.

Tako tudi velika organizacija deluje uspešno le tedaj, če vsak član točno izvršuje svojo nalogo, če vsak član dela po svoji moči. In najsi bodo delo, ki ga mora izvrševati kak član, navidez še tako neznatno, vendar je neobhodno potrebno, ker je delovanje organizacije le tedaj

popolno, če tudi ta član pridene k nji svoje delo. Tedaj tvori to delo važen del celote, in v tem oziru nam je paziti, da se ne bo omalovaževalo izvrševanje kakega dela in se ga ne bo podcenjevalo.

Tovariši, ki si v smislu naše organizacije visoko in globoko med hribi storil, kar ti je bilo mogoče, verjemi, da imaš zasluge in si storil za organizacijo morda več kakor tvoj tovariš v mestu, o katerega delu so pisali vsi časopisi — cesar o tvojem niso. Verjemi, da je bilo tvoje delo neobhodno potrebno in je enakovredno z drugim, ako hoče biti celokupno delovanje uspešno in popolno, ker upoštevati je potreba teren in razmere okoliša, v katerih ima kdo delovati. Zatorej naj te ne žali, če te ne časte na vse strani, misli si pa, da si ti ravno tako na mestu v svojem delokrogu, kakor on v svojem, ki se mu slučajno nudi širši delokrog in lažje pokaže svojo delozmožnost. Vsi ne moremo biti na enem mestu, zato nikake zavisti, ker dasi se vidi delo katerega tako malenkostno, je vendar tudi bistveni del pri podrobnem delu organizacije in ga zna ceniti le oni, ki je že na tem polju deloval in ve, kaj se pravi orati skalnato ledino — kaj je in kake so težave na začetku kakega dela.

Ta zavest, tovarišice in tovariši, to prepričanje naj nam bo sveto in ne bomo se zanašali več eden na drugega. Demokratizem naj preveže našo dušo in počutili se bomo domačega med seboj. Vsakdo naj ocenjuje delo svojega tovariša kot neobhodno potrebo za celoto in spoštovali se bomo med seboj. Seveda naj pa uvažuje tudi razmere in okolščine, preden si upa izreči kritiko o delu svojega tovariša.

Princip delitve dela naj vam bo vedno pred očmi! Teru principu pa naj bo podlaga demokratizem in samozavest, s katere pomočjo bo znal ceniti in braniti pomen in važnost svojega dela tudi vsak posameznik, ki ga izvršuje in se ne bo čutil zapostavljenega, če se ga bo hotelo zastopljati zaradi malega dela, ki mu ga je bilo mogoče v tem kraju in v tolikem času izvršiti.

Učiteljstvo kot humanen in socialen organ človeštva, pojmi, da smo vsi enakovredni člani stanu in organizacije in vsi enakovredni člani družbe!

Delitev dela je torej pogoj uspehov organizacije. To delo se pa mora porazdeliti tako, da vsak član ve, kaj mu je opravljati, in da se dela udeležujejo — če le mogoče — vsi člani organizacije. Osebi je pa umevno, da pripadajo zmožnejšim članom težavnejša dela in manjšospobnim lažja opravila. Pri nas je pa posebe poudarjati to, da nam je potreba deliti tudi delo po strokah, kar kogar bolj zanima in s čemer se več peča. Seveda pa mora biti vsakdo pripravljen, da prevzame, če je potreba, kakršnokoli delo; zakaj nobeno, navidez še tako neznatno delo se ne sme podcenjevati, ker obstoji velika večina dela v pripravah, ki same ne kažejo nikakih uspehov, pa so vendar neobhodno potreben del celotnega dela, ki vodi do uspehov.

Osebi je pa umevno, da mora imeti vsaka organizacija tudi vodstvo in da je za to delo porabljati najzmožnejše, najvestnejše in najdelavnejše moči. Od vodstva je odvisna funkcija organizacije; a nikakor iz tega ne sledi, da mora vodstvo samo vse delati, temveč je vsak član dolžan pomagati vodstvu pri vodstvenih poslih in točno izvršiti, kar mu naloži vodstvo. Čeravno pa vodstvo stoji nad drugimi člani, vendar je pa tudi ono dolžno pckoriti se načelom organizacije in sklepom večine. Tudi ono nima v tem nikakih izjem, temveč je strogo podvrženo kritiki članov.

Če je vodstvo od zunaj napadeno, so z njim prizadeti vsi člani in so dolžni ga braniti; če je pa kak član napaden, je z njim napadeno vodstvo — seveda v zadevah, ki imajo stika s stanom in organizacijo, torej je potreba tu strogo razločevati tipične slučaje in privatne zadeve — in je dolžno ga braniti.

Za uresničenje svojih namenov ima pa vodstvo samo eno sredstvo na razpolago, in to je — delo. Če je torej delo organizovano tako, da po principu delitve dela opravlja vsak član svoje sebi odmerjeno delo, tedaj lahko dosega organizacija svoj smoter.

Namenoma prihajamo šele sedaj z definicijo organizacije, ker nje bistvo razume vsakdo šele tedaj, če je že prej prmišljeval o nje poedinih delih in slučajih: Organizacija je celota poedincev, ki imajo individualno mišljenje, čuvstvanje in voljo in katere prvi pogoj je, da se poedinci tega skupnega smotra zavedajo; vsak poedinec mora vedeti, kaj hoče, kerskupni smoter je prvi pogoj za postanek organizacije.

Ko je pa organizacija zasnovana, ji je potreba vztrajnega dela, ker le z delom dosega smotre in le v tem obstoji njeno življenje. Še enkrat pa moramo poudarjati, da ni procvit organizacije odvisen samo od vodstva, temveč je v pretežni večini odvisen od dela poedincev. Rakrana naših in specialno naše organizacije je pa to, da se trudijo povsod samo nekateri, dokler duševno in telesno ne opešajo, pretežna večina pa je brezdelna in se okrišča z delom teh.

Ni torej dovolj, da odobravaš ideje — tudi ni dovolj, če pristajáš na društveni program — tudi še ni dovolj, da se v društvu sklene, to in to je izvršiti in naj se stori;